

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

«Ένας λαός υφώνεται άμα
δε ίξη πώς δε φοβήται την
άλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φη-
αικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 16 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 287

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. Τρία λόγια (συνέχεια).
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ιστορικά ξεγυμνώματα (συνέχεια).
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Τα Γεωργικά του Βιργιλίου. — Βιβλίο δεύτερο (Συνέχεια).
Μ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ. Στους Ίμπεριαλιστές.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά — Θεοδώρα.
ΑΔ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥΣ. Μήτε φυλλάδες μήτε κί-
τάπια.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙΣ ΘΕΛΕΤΕ — ΚΟΙΝΗ
ΓΝΩΜΗ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΣΤΟΥΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΕΣ

Α'.

«...Qu'est-ce qu'il en fait, le lecteur, de ma page d'écriture? Une suite de faux sens, de contresens et de non sens. Lire, entendre, s'est traduire. Il y a de belles traductions, peut-être. Il n'y en a pas de fidèles».

Anatole France.

Όταν έδω και μερικοί μήνες έστειλα λίγες γραμμές στο «Νουμά», έλεγα πώς αντιπαθώ τα πολλά γραψίματα και δεν είχα σκοπό να ξαναπιστώ τόσο γλήγορα την πένα. Όσοσο κάποιες γνώ-
μες που δημοσιεφτήκανε εξ άφορμής της φυλλάδας του κ. Σκληρού και το τελευταίο άρθρο του κ. Έρ-
μανα «ή φυλή», με κινούν να πω δυό λόγια ακόμα όσο μπορώ σύντομα.

Ποτέ, θαρρώ, ή υποκειμενικότη κάθε κρίσης δε δείχτηκε τόσο φανερά όσο με τη συζήτηση για «το κοινωνικόν μας ζήτημα». Ό κάθε αναγνώστης έ-
κρινε με το μέτρο της αντίληψής του. Θα πω και γώ γιατί μάρσε το βιβλιαράκι. Έτυχε να λάβω στα χέρια τις σοσιαλιστικές φυλλάδες που κυκλοφο-
ρουνε στη Γερμανία (λαϊκές έκδοσες) όπου, αν εξαί-
ρέσουμε μια-δυό σοβαρές μελέτες, βασιλέβει δημοκο-
πικό ύφος: θρησκευτικο προφητικές υπόσκατες πιθα-
νές, μα αναπόδειχτες, κούφιας ρητορίας και τα συ-
νηθισμένα. Ό κ. Σκληρός, στο «κοινωνικόν μας ζή-
τημα», με σπάνια φρόνηση και φιλοσοφική μέθοδο, άφίνει κατά μέρος κάθε αναπόδειχτη προφητεία για τη μελλούμενη άθροπότη και βάνει τις ατομικές του πεποιθήσες για τα τέτοια σε δέφτερη γραμμή.

Μας δείχνει πώς το γλωσσικό κίνημα (1) συνεδένε-
ται στενά με το ζύπνημα του λαού σ' αντίθεση της
άστυκής κρυστάλλωσής. Μας έλκύει την προσοχή σε
ιστορικά γεγονότα παρασμένα και τωρινά σημειώνον-
τας πώς άναγκαίο επακόλουθο της βιομηχανικής
έκμετάλλεψής του κεφαλαίου είναι ή γέννηση μιας
νέας τάξης. Κι' άφου μας θυμίζει τα τελευταία κι-
νήματα κι άπεργίες των προλεταρίων στην Έλλάδα
δίχως κανένα σφάλμα λογικής περνά στη θεωρία
και μας λέει πώς καθένας που θέλει να βάλει χα-
λινό στις τωρινές μας κατάχρησες έχει συμφέρο, σ'
όποια τάξη κι αν ανήκει, να υποβοηθήσει τούτα τα
κινήματα και να συντείνει, όσο το δυνατό, να ξε-
χωρίσει συνειδητές τάξεις με όρισμένους σκοπούς,
προγράμματα και θέλησες: Όλοι εκεί κάτω που έ-
πιθυμείτε να πάσουν οι κατάχρησες — άλλοι με σκο-
πούς μεγάλης Ίδέας, άλλοι για στρατό κι άλλοι
για γράμματα, — μπορείτε ό,τι θέλετε να γυρέσετε,
δε θα πάσουν οι κατάχρησες α δε βρήτε την κεν-
τρική αιτία — ανεξέλεγχτη διοίκηση μιας τάξης
που, μη βρίσκοντας πουθενά αντίδραση, άποτελεί
μια άναρχική μάζα φωνακλάδων. Έτσι είχα κατα-
λάβει το βιβλίο του, κ' ή έχτίμησή μου για τη
λαμπρή μέθοδό του στάθηκε τόσο πιο μεγάλη, όσο
έδειχνε δω και κε πώς κατά βάθος ο ίδιος έκλινε
στο Μαρξισμό (2).

Άντι λοιπόν σε τούτη την κεντρική αιτία να
περιστραφεί ή συζήτηση, του ριχτήκανε μ' άδικα
άρθρα, με γενικές θεωρίες — όσο πιο άδικα τόσο και
πιο ανώδυνα, μα και πιο άκαρπα.

Ό κ. Ραμζας λέει πώς κατά τη γνώμη του «ο
λαός, το πλήθος το ασύντακτο είναι άνίκανο να ένο-
νοήσει» (Νουμ. 263, σελ. 5). Έπειδή όμως στην
είσαγωγή του νέου έργου του άναγνωρίζει «μόνη σα-
νίδα σωτηρίας τη μόρφωσή του» (Νουμ. 270) θα
πεί πώς συμφωνεί με τον κ. Σκληρό σ' ένα σημείο
τουλάχιστο. Θαρρώ δηλώνει πώς δεν έπαρκει για
τέτια μεταρρύθμιση ή σημερινή έπίσημη κοινωνία

1) Για την ώρα το όμορφότερο πράμα που έπέτυχε ή
δημοτική είναι να μας άνυψώσει σε μια ανώτερη σφαίρα ό-
που βλέπουμε να συζητιούνται με πάθος οι πιο αντίθετες
αντίληψες, δίχως να γεννηθεί ή παραμικρός μικρόψυχος κα-
θγας. Τούτο είναι το γνώρισμα τω δυνατών και στις στή-
λες του «Νουμά» πρωτοφάνηκε.

2) Άπό τότες σε μερικά άρθρα μας είπε ξάστερα σε
ποιόν κύκλο τείνουν οι μελέτες του. Και, δίχως να είναι
άναγκασμένος ή αναγνώστης να παραδεχτεί την αντίληψή
τους, κανείς δε θ' άρνηθεί, θαρρώ, τη θετική ωφέλεια, αν
κινήσουνε την προσοχή της νεολαίας μας σε κοινωνικά και
φιλοσοφικά προβλήματα. Τα πρώτα ως αντίσταθμισμα στις
κούφιας στιχοπλοκίες, τα δέφτερα για να βάλουνε λίγη μέ-
θοδο στη σκέψη τους οι έρχόμενες γενιές.

«επίλεκτοι άκαδημαϊκοί». Και λέει πώς για τέτιο
σκοπό «άφου πρώτα άναγνωρίσουμε τους νεωτεριστάς,
θα τους καλέσουμε ναλάβουν τη μόρφωση του
λαού, εν ώ θα τους άποδείξουμε συνάμα πόσα έ-
χουν καθήκον να πράξουν και τη δύναμη να τα πρά-
ξουν». Μήπως πρότεινε τίποτ' άλλο ο κ. Σκληρός;
— Η διαφορά είναι δω: ο κ. Ραμζας λέει «θα τους
καλέσουμε». Ποιοί θα καλέσουνε ποιούς; Νεωτερι-
στές δε στοχάζομαι παρά την τάξη τω δημοτικι-
στώνε. Δεν καταλαβαίνω γιατί νεωτεριστές θα πε-
ριμένουμε να τους άποδείξουνε πώς έχουν καθήκον.
Και ούτε μας λέει ο κ. Ραμζας που είναι πραχτικά
ή δύναμη. Άόριστα. Ήναντίας ο κ. Σκληρός με
θετικά πράματα λέει: Σεις οι δημοτικιστές έχτε
άναγκη μια βάση που να σας κάνει σεβαστούς στη
νεροουλιασμένη εγωιστική και σχολαστική σημερινή
διοίκηση. Και τότε μόνο θα γίνετε σεβαστοί όταν έ-
χετε πίσω σας άλάκερη τάξη σ' συνειδητή ομάδα.
Τέτοια μορφώνεται σήμερα ως συνέπεια του κεφα-
λαιού ή έργατική — μας έδειξε κι όλας τα πρώτα
σημάδια της Ζωντανωσύνης της. Άντι να περιμένε-
τε να παραιτήσουν' οι έπίσημοι τους μιστριώτικους
άρχηγούς τους, πρέπει να οδηγήσετε και να συντά-
ξετε το νέο στοιχείο που ακόμα δεν ξέρει καλά-κα-
λά τί θέλει. Είναι συμφέρο σας. Ό λαός δε θα μορ-
φωθεί στο σκολειό μοναχά, και τα σκολειά δεν εί-
ναι ούτε στα χέρια του ούτε στα δικά σας, παρά
τα κατέχουν οι έπίσημοι που όσο μαλώνετε μεταξύ
σας δε σας ψηφούνε και σας κοροϊδέβουνε. Ό όχλος
βέβαια δε θα κάνει στα καλά καθούμενα σηκωμό
για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Έκείνο όμως που
θα κάνει και στο όποιο πρέπει να τονέ συντρέχετε
είναι να συνταχτεί σε όρισμένες περιστάσες δείχνον-
τας μια θέληση. Τούτος είν' ο μόνος μοχλός που
μπορεί οδηγούμενος από τους δυνατούς να νάντιταχτεί
και να γίνει σεβαστός στους σκλαβούς της άναρχίας
που είναι τώρα στα πράματα. Και με μοχλούς τά-
ξεις άλάκερες, κι όχι με λόγια, θα δώσετε βάρος στη
θέλησή σας, σεις οι διάφοροι άριστοκράτες, μιλιτα-
ρίστες, όλιγαρχικοί και σοσιαλιστές. Έπί τέλος
συνταχτήτε μ' όποιες θέλετε, μα βοηθήστε (δεν εί-
παμε δημιουργείστε) τις τάξεις να γίνουν ή καθεμιά
συνειδητή όρισμένης θέλησης. Η δυνατότερη θα έ-
πιβληθεί, μα πάντα υπό τον έλεγχο αντίπαλων.
Και κλείνω με τα λόγια του κ. Σκληρού (σελ. 59
του βιβλ.): «Το παράδειγμα της Έλλάδος μας έ-
δειξε όφθαλμοφανώς ότι θεωρητική δημοφονία και γε-
νικαί είλικρινείς άκαδημαϊκαί έπιθυμιαί είναι έντε-
λώς άνεπαρκείς».